

YTTRANDE

2020-01-21 Ärendenr:
NV-05894-16

Mark- och miljödomstolen vid
Umeå Tingsrätt
mmd.umea@dom.se

Yttrande i mål M 1012–09, angående tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Rönnskärsverken i Skellefteå kommun, nu fråga om prövotidsredovisning avseende utredningsvillkor U11

Mark- och miljödomstolen har i enlighet med aktbil. 623 till Naturvårdsverket översänt aktbil. 614–623 för kännedom. Med anledning av bolagets yttrande, aktbil. 617, och övrigt översänt material anför verket följande.

1. Inledning

Föroreningssituationen vid Rönnskärsverken är enligt Naturvårdsverkets mening allvarlig. Eftersom det sker pågående läckage till recipienten är det viktigt att efterbehandlingsfrågor regleras i form av villkor inom ramen för tillståndprocessen (22 kap. 25 § 11 miljöbalken). Detta också med beaktande av att verksamheten kommer att pågå lång tid framöver. Även för det fall den tänkta markanvändningen fortsatt är industriändamål behövs det vidtas åtgärder under pågående drift. Att ha konkreta villkorsreglerade efterbehandlingsåtgärder under pågående drift bidrar till att pågående läckage åtgärdas samt att föroreningssituationen hålls under kontroll och kan förbättras. Även risken för att bolaget vid verksamhetens avveckling eventuellt inte har den finansiella styrkan som krävs för att återställa marken till en viss nivå behöver beaktas.

Målsättningen med efterbehandlingen är att området ska kunna användas för industriändamål eller motsvarande utan restriktioner för markanvändningen och utan att orsaka negativa konsekvenser för omgivande miljö. ”Utan restriktioner” innebär att all form av industriell verksamhet ska kunna etablera sig efter avvecklingen av den tidigare verksamheten och saneringen av området. Efterbehandlingsåtgärder behöver utföras även under pågående drift och kan inte vänta tills verksamheten ska avvecklas.

Det är verksamhetsutövaren som ska ge förslag på de efterbehandlingsåtgärder som ska genomföras och redogöra för åtgärdernas utformning samt kostnader. Den genomgående bristen i och avsaknaden av förslag på efterbehandlingsåtgärder av verksamhetsområdet, redovisning av utformning och kostnader i bolagets yttranden ger dock Naturvårdsverket anledning att anföra nedanstående.

2. Inställning och yrkanden

2.1. Naturvårdsverket vidhåller att provotiden för del av U11 (avseende slutlig återställningsplan) kan avslutas. Verket yrkar dock att bolagets förslag till villkor 30 ska få följande lydelse (ändringen i *kursivt*).

Boliden Mineral AB ska till tillsynsmyndigheten för godkännande i god tid, dock senast tre år före nedläggningen av hela verksamheten inge en slutlig och fullständig återställningsplan avseende verksamhetsområdet och verksamhetens påverkansområde. Den slutliga återställningsplanen ska innebära ett fullständigt återställande av verksamhetsområdet och verksamhetens påverkansområde så att området ska kunna användas för industriändamål eller motsvarande utan restriktioner för markanvändningen och utan att orsaka negativa konsekvenser för omgivande miljö.

Den slutliga återställningsplanen ska innehålla *förslag på åtgärder som innebär nedstängning, tömning, utrymning och rivning av samtlig produktionsutrustning, samtliga byggnader och anläggningar, ev. återvinning eller bortskaffande av avfall från arbetena, sanering och övriga efterbehandlingsåtgärder föranledda av avvecklingen.*

Den slutliga återställningsplanen ska baseras på en förnyad miljö- och hälsoriskbedömning och även innehålla underlag för bedömning av behövliga sanerings- och efterbehandlingsåtgärder eller andra försiktighetsmått som föranleds av nedläggningen.

I övrigt står verket fast vid de ståndpunkter och yrkanden som har framförts i yttrandet den 2 oktober 2019. Därutöver vill Naturvårdsverket lägga fram följande tilläggsyrkanden.

2.2. Boliden Mineral AB ska redan i den partiella återställningen lämna förslag på lämpliga skyddsåtgärder utifrån vilken funktion dessa åtgärder ska ha för att förhindra läckage från markområdet till recipient. Dessa skyddsåtgärder ska utformas i samråd med tillsynsmyndigheten och uppfylla de föreskrifter

som meddelas av vattenmyndigheten eller annan myndighet med samma uppgift.

- 2.3. De framräknade platsspecifika riktvärdena för jord som avser markanvändningen efter avveckling (den slutliga återställningen) som finns i bilaga E i till bilaga 1, Miljö- och hälsoriskbedömning, Golder 2019-03-27, ska tillämpas vid den partiella återställningen med undantag av anläggningsområden med aktiv verksamhet.

Naturvårdsverket har i det aktuella målet svårt att ta ställning till hur stora kostnaderna ska vara avseende posterna inom villkor 31 som rör efterbehandling av lagerplatser (b), verksamheten vid deponi 16 (c), kvarstående åtgärder enligt partiell återställningsplan (e) och åtgärder hänförliga till slutlig avveckling och efterbehandling (f). Detta eftersom åtgärderna hänförliga till den partiella och slutliga återställningsplanen enligt verket inte är tillräckliga (se avsnitt 3.6–3.9). Naturvårdsverket har därför inte möjlighet att inom ramen för förevarande yttrande ta ställning till villkor 31.

3. Utveckling av Naturvårdsverkets talan för verkets ställningstagande

3.1. Villkor 30

Naturvårdsverket tillstyrkte i yttrandet den 2 oktober 2019 att prøvotiden för del av U11 (avseende slutlig återställningsplan) kan avslutas samt villkor 30 som avser den slutliga återställningsplanen. Verket avser dock att justera sitt yrkande med avseende på formuleringen av bolagets förslag på villkor 30.

Villkorsförslaget har, enligt Naturvårdsverkets mening, utformats på ett sådant sätt som inte tillräckligt tydligt anger att tillsynsmyndigheten faktiskt ska godkänna återställningsplanens innehåll. Det bör också fastställas i villkoret att det avser verksamhetsområdet och verksamhetens påverkansområde. Detta på grund av att ytterligare utredningar kommer att genomföras inom ramen för den partiella återställningsplanen med fokus på sediment, vilket kan komma att påverka den slutliga återställningsplanens omfattning i framtiden. Det är vidare av betydelse att i den slutliga återställningsplanen fastslås till vilken nivå återställandet av verksamhetsområdet ska ske, dvs. så att området ska kunna användas för industriändamål eller motsvarande utan restriktioner för markanvändningen och utan att orsaka negativa konsekvenser för omgivande miljö. Naturvårdsverket anser vidare att bolagets formulering om att den slutliga återställningsplanen ska innehålla uppgifter om nedstängning m.m. inte kan godtas eftersom det är otydligt vad det menas med uppgifter och hur de här uppgifterna ska kopplas till en återställning av området. Verket menar att det är

förslag på åtgärder som en tillsynsmyndighet i detta sammanhang ska ta ställning till.

3.2. De övergripande miljö- och nyttjandemålen och mätbara åtgärds mål

Övergripande åtgärds mål (av bolaget kallade övergripande miljö- och nyttjandemål) anger vad bolaget vill uppnå med en efterbehandlingsåtgärd. De visar i första hand vilken användning eller funktion ett område ska ha efter genomförd efterbehandlingsåtgärd samt vilken påverkan och vilka störningar som kan accepteras inom området eller i omgivningen.

Naturvårdsverket ansåg vid huvudförhandlingen år 2013 avseende U11 att de övergripande åtgärds målen skulle fastställas i form av ett villkor av tillståndsmyndigheten. Detta skedde dock inte. Istället har de övergripande miljö- och nyttjandemålen, som bolaget och länsstyrelsen kommit överens om under år 2017, tillkommit och har därefter också varit utgångspunkten vid upprättandet av åtgärdsplanerna. Naturvårdsverket vill dock påminna om att det i första hand är kraven i miljöbalken, miljö kvalitetsnormer och miljömålen som gäller vid prövningen och bedömningen av vilka åtgärder, inklusive efterbehandlingsåtgärder, som är motiverade och rimliga utifrån verksamhetens omfattning och miljö påverkan. Naturvårdsverket fortsatt vidhåller att de övergripande miljö- och nyttjandemålen är vagt formulerade och innebär en låg ambitionsnivå avseende vilka efterbehandlingsåtgärder som kommer att vidtas i den partiella och den slutliga återställningsplanen.

Den betydande mängd föroreningar som utöver historiskt processavfall föreligger och den riskreduktion som krävs med hänsyn till omgivningen, ska återspeglas i de övergripande åtgärds målen för den partiella och slutliga återställningen för att efterbehandlings ambitionsnivå ska vara godtagbar. Detta också med hänsyn till att målsättningen med efterbehandlingen bör vara att området ska kunna användas för industriändamål eller motsvarande utan restriktioner för markanvändningen och utan att orsaka negativa konsekvenser för omgivande miljö.

Tillämpningen av platsspecifika riktvärden i återställningen

Bolaget har tagit fram vilka föroreningshalter i mark (platsspecifika riktvärden) som efterbehandlingen ska uppnå på området. Bolaget skiljer dock på vilka föroreningshalter som kan accepteras i marken vid den partiella respektive slutliga återställningen. Föroreningshalterna som accepteras efter åtgärder vid slutlig återställning är lägre. Det medför enligt Naturvårdsverkets uppfattning att de områden som efterbehandlas under pågående drift (såsom platser där processavfall lagrats och området med anrikningssanden) kommer att innehålla

högre halter föroreningar i ytligare mark, medan områden som åtgärdas vid avvecklingen kommer att innehålla lägre föroreningshalter. Det innebär att det vid avvecklingen finns områden som inte uppfyller de övergripande målen för den slutliga återställningen, som anger att området ska kunna användas för nyetablering av industriell verksamhet och utan risk som en följd av markföroreningar för arbetande eller tillfälliga besökare. I bolagets underlag anges att barn kan komma att besöka området efter bolagets avveckling vilket medför att inte bara besökande vuxna utan även barn kan exponeras för akuttoxiska arsenikhalter. Detta är inte acceptabelt. Verket anser däremot att de högre föroreningshalterna kan vara målsättningen vid eventuell efterbehandling under pågående drift av områden med aktiv anläggningsverksamhet där arbetande vuxna är de som vistas på området. Mot bakgrund av ovanstående har Naturvårdsverket ställt fram ett yrkande om hur de platsspecifika riktvärden ska användas under efterbehandlingen av området.

3.3. Avseende bolagets bemötande den 6 dec 2019 om Naturvårdsverkets förslag på skyddsåtgärder i den partiella återställningsplanen

Lakvattenuppsamling från deponi 16

Bolaget menar (aktbil. 617 p. 126) att det på deponi 16 pågår deponering av kalkslam och att de befintliga dräneringsbrunnarna är så igensatta av slam att inget vatten rinner i dem vilket skulle tyda på att utlakning inte sker. Beträffande den äldre delen av deponi 16 anger bolaget att den inte är utpekad som en betydande metallkälla i riskutredningen. Bolaget anför vidare (aktbil. 617 p. 137) om möjligheten att samla upp lakvatten, att det vid deponi 16 finns lakvattenbrunnar för uppsamling av vatten. Naturvårdsverket står dock fast vid sin inställning och framhåller återigen att det enligt Naturvårdsverkets uppfattning framgår av bolagets utredning att lakvattnet från deponi 16 innebär ytterligare läckage av föroreningar till recipienten och att det framgår i underlaget att det inte finns någon lakvattenuppsamling i den äldre delen av deponi 16 som också utgörs av annat avfall. Naturvårdsverket anser därför att det är motiverat och rimligt att den reviderade partiella återställningsplanen även omfattar skyddsåtgärder som syftar till att samla upp lakvatten från deponin.

Omedelbara täckningsåtgärder vid samtliga utfyllnadsområden som inte är bebyggda

Naturvårdsverket vidhåller sitt yrkande och anser inte att bolaget har presenterat några argument som stöd för att omedelbara täckningsåtgärder vid samtliga utfyllnadsområden som inte är bebyggda inte skulle vara nödvändiga.

Avveckling av ledningar som inte längre används

Bolaget hänvisar till aktbil. 617 p. 75, 121 och 122 och menar att ledningar besiktas regelbundet och att övergivna ledningar är sällsynta. Det är mer regel än undantag att gamla ledningar lämnas kvar i marken vid förändringar i verksamheten. Gamla ledningar utgör spridningsvägar och det framstår som osannolikt att gamla ledningar som inte längre används inte skulle finnas kvar i marken på ett område med så lång industrihistoria.

Tätskikt och liknande skyddsåtgärder runt hela Rönnskärshalvön, som ett komplement till befintligt erosionskydd, i syfte att förhindra spridning av lösta och partikulära föroreningar

Bolaget menar att föroreningar från utfyllnaderna på Rönnskärshalvön utgör en liten del av den totala belastningen på recipienterna och att skyddsåtgärder för att förhindra spridning från halvön därför inte ger någon försvarbar effekt på ytvatten. Bolaget hävdar fortsatt att strandskoningen är ett tillräckligt spridningsskydd och kommer, istället för täckningsåtgärder, att se över sina interna rutiner. Naturvårdsverket vidhåller sin ståndpunkt att åtgärder behövs och hänvisar till sina ställningstaganden i avsnitt 3.4 och 3.5 samt yttrandet den 2 oktober 2019 om föroreningssituation och spridning till omgivning.

Pumpning och rening av vatten som ansamlas inom samtliga utfyllnadsområden

Avseende denna fråga hänvisar bolaget i sitt bemötande till p. 131 och 133 (aktbil. 617). Här anges att pumpning av grundvatten skulle orsaka förändringar i markens stabilitet och bärighet samt att anläggningen skulle kunna äventyras. Naturvårdsverket vidhåller sitt yrkande och menar att en pumpning kan anpassas så att påverkan på stabilitet och bärighet blir acceptabel.

Att bolaget i takt med verksamhetens avveckling eller utveckling vart tionde år bedömer vilka efterbehandlingsåtgärder som är möjliga att genomföra både på samtliga utfyllnadsområden och Rönnskärsvärkets verksamhetsområde
Naturvårdsverkets ståndpunkt och yrkande rör den partiella återställningen under pågående drift varför bolagets hänvisning till villkor 30 om slutlig återställning, inte förändrar verkets inställning i denna fråga.

3.4. Föroreningssituation

Naturvårdsverket vidhåller sin bedömning av föroreningssituationen från sitt tidigare yttrande och tillägger följande.

Av rapporten Boliden Rönnskär, Miljö- och hälsoriskbedömning, Utredningsvillkor U11, Golder, 2019-03-27) s. 27-28, framgår att metallhalterna i grundvatten för flera ämnen jämfört med SGU:s bedömningsgrunder innebär

mycket hög halt (klass 5) och flera metaller påträffas också i halter högre än 100 gånger halterna i klass 5. I jorden förekommer metallhalter över 100 gånger Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning och för arsenik upp till 700 gånger högre. I rapporten s.64 framgår att trots strandskoningen runt Rönnskärshalvön, så påträffades vid fältundersökningarna ett sedimentområde strax söder om landområdet med anrikningssand, ett mörkbrunt, glittrande material med höga halter av främst kadmium, koppar, zink, bly, dioxin och bromerade flamskyddsmedel och även halterna i vattnet ovanför sedimenten var förhöjda. Detta tyder på att även partiklar spridits från landområdet.

Anrikningssanden finns på en yta av ca 20 ha med en mäktighet på flera meter. Bolaget menar att det på denna yta anlagts asfalterade vägar och ytor för lagring av material och att det förhindrar oxidation av sanden. Naturvårdsverket vill understryka att detta inte kan anses vara en tillnärmelsevis tillräcklig åtgärd för att förhindra läckage till grundvatten och recipient. Det skulle inte heller ur ett miljöperspektiv anses som tillräcklig täckning av liknande material om det låg på en äldre nedlagd deponi istället för i ett havsområde. Detta med hänsyn till att även äldre utfyllnader som ger upphov till konstant förorenings-spridning till omgivningen behöver åtgärdas trots att utfyllnaderna kan ha skett i enlighet med vid var tid gällande lagstiftning.

Beträffande sediment framgår i rapport Boliden Rönnskär, Miljö- och hälsoriskbedömning, Utredningsvillkor U11, Golder, 2019-03-27 s.55 och framåt, i bolagets egenkontroll att metallhalterna i sediment överstiger de generella riktvärdena för mindre känslig markanvändning med god marginal i många punkter, vilket visar att föroreningar sprider sig i omgivningen. Tecken på en nutida spridning är arsenikhalterna på över 2000 mg/kg TS i ytligt sediment (0 cm djup) med avtagande halter längre ner i sedimentet i punkt 22L-005, rakt sydost ut från Rönnskärshalvön.

Sammantaget ifrågasätter Naturvårdsverket inte att viss förbättring sker i frågan om föroreningssituationen på och runt om Rönnskärshalvön. Bolagets utredning visar dock på att föroreningshalterna i nuläget fortfarande är så pass höga att omedelbara åtgärder under pågående drift krävs, vilka ska omfattas av den partiella återställningsplanen i enlighet med Naturvårdsverkets yrkande i denna del.

3.5. Spridning av förorening till omgivande havsmiljö

Naturvårdsverket står fast vid slutsatsen i sitt tidigare yttrande att det sker en stor förorenings-spridning från Rönnskärshalvön och lägger till följande.

Vid beräkning av läckaget från Rönnskärshalvön har man använt nederbörden som en parameter i alla områden och grundvattenrör, trots att fluktuerande havsvattennivåer får antas pumpa ut föroreningar till havsmiljön i helt andra proportioner än vad beräkningarna ger vid handen. Av underlaget framgår att man inte tagit hänsyn till fluktuationer i havsnivå vid beräkning av flödet som bär med sig föroreningar. Vattenflödet genom massorna och utläckaget bör således vara betydligt större än vad beräkningar enbart utifrån nederbörd genererar. Av bilaga A s. 3 (Tekniskt PM, Golder 2015-04-01) framgår dock att en beräkning av den totala grundvattenvolymen i akvifären gjordes 1991 och att den minskar med 90 000 m³ när havsytan sjunker med ca 0,4 meter. Det innebär enligt Naturvårdsverkets bedömning att föroreningar därmed sprids med denna volym ut i havet enkom till följd av havsnivåförändringen. Grundvattnet står i förbindelse med havsvattnet och havsnivån fluktuerar flertalet gånger på ett år med upprepad spridning av föroreningar till omgivningen.

I rapport Utsläppsmodellering för Rönnskärsverken (Tyréns, 2017-06-07, bilaga till bilaga G s.14) anges att det inte går att avgöra om det är vattenflödena eller halterna som är underskattade och som är orsaken till skillnader i uppmätta och modellerade föroreningshalter. Det påpekas att framför allt det diffusa utsläppet via grundvattnet är svårt att uppskatta och att de siffror som tagits fram troligen är grova uppskattningar. Naturvårdsverket menar att beräkningarna innehåller osäkerheter och att både flöden och halter kan vara underskattade.

3.6. Övriga källor

Bolaget har i sitt yttrande (aktbil. 617 p. 121–122) och även tidigare hänvisat till andra betydande källor som bidrar till den höga metallbelastningen i området. Naturvårdsverket ifrågasätter inte att det finns andra källor i området som också har utsläpp eller bidrar till den höga metallbelastningen i recipienten. Verket har därför, utifrån länsstyrelsens kartläggning och bedömning av föroreningsvolymerna, kort undersökt vilka lokala källor i form av förorenade områden som det kan röra sig om för att få en överblick av deras miljöpåverkan på recipient i förhållande till Rönnskärsverken:

(<https://extgeoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ed0d3fde3cc9479f9688c2b2969fd38c>),
(<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1e9f682716e44cbf6f56fcb5/1574773070140/Prioriterade%20omr%C3%A5den%20V%C3%A4sterbotten.pdf>.)

Enligt länsstyrelsens kartläggning (se exemplen nedan) är många källor på väg att åtgärdas, håller på att åtgärdas eller är redan åtgärdade, vilket sannolikt kommer att bidra till minskad belastning från bl.a. Skellefteälven och övriga

källor. Genom denna successiva efterbehandling av föroreningskällor kan förhållandena i recipienterna förväntas bli bättre. Riksdagens beslut om det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och preciseringen om att förorenade områden ska vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön är en av drivkrafterna i detta arbete. Det övergripande målet är generationsmålet som bl.a. innebär att vi till nästa generation ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Källor vars närmaste recipient är Sörfjärden:

- Kolkajen och järnbruksområdet vid Sörfjärden: Här har konstaterats att höga halter av arsenik förekommer ytligt. Statliga medel för efterbehandlingsåtgärder har beviljats. Kommunen har under år 2019 lämnat in ansökan om tillstånd för vattenverksamhet till mark-och miljödomstolen för bl.a. anläggande av erosionskydd runt kolkajen. Det bedöms finnas några ton bly och arsenik i området.
- Örvikens massafabrik: Huvudstudie har utförts. Dioxin- och arsenikföroreningar förekommer på området (max 1 kg förorening bedöms finnas på området). Statliga medel för utredningar har beviljats.
- Långdalsgruvan: Efterbehandling av gammalt malmsupplag har genomförts under 2019. Sulfidhaltigt material har schaktats bort från området. Uppföljning av åtgärden pågår.

Källor vars närmaste recipient Kallholmsfjärden:

- Oljedepåer i Skelleftehamn: Det bedöms finnas några ton oljeprodukter som förorenat området. Bergrum är sanerat.
- Skelleftehamn metallgjuteri: Det bedöms finnas 100-tals kg PAH och koppar på området.
- Sävenäs järnbruk: Statligt bidrag till åtgärder har beviljats. Det bedöms finnas några ton arsenik och koppar på området.

Kolkajen och järnbruksområdet vid Sörfjärden har beviljats statliga medel för efterbehandlingsåtgärder under de kommande åren upp till ca 50,7 miljoner kronor. Under 2019 har åtgärder prövats med anledning av förstärkning av kaj och sanering av föroreningar (domstolsprövning pågår). Läckaget av metaller till Sörfjärden beräknades till 2,5 kg/år arsenik, 8,2 kg/år koppar och 5,7 kg/år zink. Efter saneringen bedöms läckaget av beräknat arsenik minska med 85–90% genom att källtermen minskar. Trots att det handlar om avsevärt mindre mängd föroreningar har förslag på skyddsåtgärder i form av skikt av olika jordfraktioner samt släntlutningar tagits fram.

Liknande skyddsåtgärder har inte tagits fram för Rönnskärshalvön, som utgör en betydligt större källterm och ger upphov till avsevärt större spridning av föroreningar än Kolkajen och järnbruksområdet. I rapport Boliden Rönnskär, Miljö- och hälsoriskbedömning, Utredningsvillkor U11, Golder, 2019-03-27 s.50, beräknas den årliga transporten från Rönnskärshalvön via grundvatten till 100 gånger så mycket arsenik, 40 gånger så mycket koppar och 1000 gånger så mycket zink som från Kolkajen och järnbruksområdet.

3.7. Partiell återställningsplan

Naturvårdsverket vidhåller sin tidigare uppfattning om den partiella återställningsplanen, dvs. den ska i enlighet med det av domstolen förelagda utredningsvillkoret innehålla förslag på de efterbehandlingsåtgärder som kan utföras under pågående drift för att minska miljöbelastningen från området. Koncessionsnämnden beslutade år 1998 (se mål nr M 82/98) att bolaget till utgången av 2002 skulle ha upprättat en plan för efterbehandling av de områden som kan efterbehandlas under pågående drift av verksamheten. Nästan 20 år senare har de utredningar och förslag på efterbehandlingsåtgärder som Naturvårdsverket och även andra myndigheter efterfrågat, fortfarande i stora delar uteblivit. Naturvårdsverket vidhåller att åtgärder för att begränsa spridning av föroreningar, utöver de av bolaget föreslagna, omgående måste vidtas.

3.8. Konceptuell slutlig återställningsplan och slutlig återställningsplan

Naturvårdsverket anser att man behöver skilja på den slutliga konceptuella återställningsplanen, som är processmaterial i målet och den slutliga återställningsplanen som tillsynsmyndigheten tar ställning till vid avvecklingen. Redan i den konceptuella slutliga återställningsplanen behöver det förutsättas att verksamheten ska avvecklas fullständigt d.v.s. även att samtliga byggnader och anläggningar rivs vid en avveckling och detta behöver återspeglas i den ekonomiska säkerheten. Naturvårdsverket menar att den slutliga återställningen ska vara just en slutlig återställning. Runt om i landet står gamla industrianläggningar och förfaller och utgör både en miljömässig samt en ras- och olycksrisk.

3.9. Efterbehandlingsåtgärder och den ekonomiska säkerheten

Naturvårdsverket anser inte att det framgår av underlaget vilken typ av efterbehandlingsåtgärder bolaget kommer att vidta för att uppnå de övergripande och mätbara åtgärds målen (förenklat uttryckt som plats specifika riktvärden) för största delen av Rönnskärshalvön. Förslag på vilken typ av efterbehandlingsåtgärder som behöver vidtas saknas i stora delar. Det är också skälet till varför det saknas ett förtydligande av hur kostnaden för åtgärder hänförliga till den partiella och slutliga avvecklingen och efterbehandlingen fördelas. Beräkningen

avseende 50 miljoner kronor utgör i princip en bedömning av kostnaden för att täcka över anrikningssanden med morän. Naturvårdsverket har på aktuellt underlag svårt att ta ställning till storleken på vissa poster inom ramen för den ekonomiska säkerheten.

Naturvårdsverket bedömer liksom vid prövningen år 2013 att den föreslagna ekonomiska säkerheten är för låg i förhållande till de åtgärder som behöver vidtas för att förhindra spridning och negativa konsekvenser för omgivande miljö och människor som vistas på platsen nu och i framtiden.

Sedan 1990-talet har statliga medel använts för efterbehandlingsåtgärder. Naturvårdsverket bedömer ansökningar om och fördelar statliga medel till ett 30-tal förorenade områden årligen där kostnaderna för åtgärderna kan ligga mellan knappt 10 miljoner kronor och upp emot en halv miljard. Naturvårdsverkets bedömning utifrån sin omfattande erfarenhet av efterbehandlingsfrågor är att de efterbehandlingsåtgärder som krävs för att området på Rönnskärshalvön ska kunna användas för industriändamål eller motsvarande utan restriktioner för markanvändningen och utan att orsaka negativa konsekvenser för omgivande miljö ligger i det övre intervallet.

Som en jämförelse av totala åtgärds kostnader för ett gammalt industriområde med omfattande produktion under lång tid kan nämnas Kopparverkstomten i Oskarshamns hamnområde (Naturvårdsverkets ärende nr NV-02462-19) som är ett förorenat industriområde där efterbehandlingskostnaderna, som är begränsade till landområdet, beräknas till cirka 200 miljoner kronor. Området är sex hektar stort, och utgör således en 25-del av Rönnskärs yta.

För kostnadsuppskattning av åtgärder som begränsar förorenings spridning från det avfall som deponerats runt halvön historiskt kan parallellt dras exempelvis till åtgärder avseende gruvavfall och då t.ex. Blaiken-gruvan i Västerbotten (Naturvårdsverkets ärende nr NV-02709-15) där åtgärderna uppgår till 200 miljoner kronor. Även Oskarshamns hamnbassäng (Naturvårdsverkets ärende nr NV-10193-11) kan vara värd att nämna med en åtgärds kostnad för muddring och omhändertagande av förorenade sediment som med god marginal överstigit 500 miljoner kronor eller BT Kemi (Naturvårdsverkets ärende nr NV-02004-11) där åtgärds kostnaderna kommer totalt att överstiga 420 miljoner kronor eller EKA Bengtsfors (Naturvårdsverkets ärende nr NV-03568-10) där kostnaderna uppgår till drygt 300 miljoner kronor.

Med dessa exempel avser Naturvårdsverket att visa hur efterbehandlingskostnader angivna enbart med siffor kan se ut för verksamheter som storleksmässigt mer eller mindre kan vara jämförbara med bolagets verksamhet.

Konsekvenserna av en otillräcklig ekonomisk säkerhet är tydlig i fallen med Blaiken-gruvan och Svärträskgruvorna (Naturvårdsverkets ärende nr NV-02709-15) i Västerbotten. Efter bara några års brytningstid gick bolaget i konkurs med en ekonomisk säkerhet bara på några miljoner kronor, vilket ledde till att kostnaderna för att förhindra verksamhetens skadeverkningar i miljön upp till några hundra miljoner kronor bekostades av allmänna medel.

Naturvårdsverket avser att utveckla sin talan angående storleken på den ekonomiska säkerheten vid huvudförhandlingen.

4. Sammanfattning

Bolaget har presenterat en omfattande utredning där det framgår hur allvarlig föroreningsituationen på och runt Rönnskärshalvön är. Utredningen innehåller trots sin omfattning brister och otydligheter. Den allvarliga föroreningsituationen återspeglas inte heller i föreslagna åtgärder inom ramen för den partiella och den slutliga återställningsplanen, vilket bl.a. är följden av att de övergripande miljö- och nyttjandemålen ambitionsnivå är lågt satt.

Naturvårdsverket tillstyrkte i yttrandet den 2 oktober 2019 att provotiden för del av U11 (avseende slutlig återställningsplan) kan avslutas samt villkor 30 som avser den slutliga återställningsplanen. Verket har dock nu valt att justera sitt yrkande med avseende på formuleringen av bolagets förslag på villkor 30.

Tidigare yrkanden avseende innehållet i den partiella återställningsplanen, utformningen av utredningsvillkoret U18 och den provisoriska föreskriften P9 vidhålls.

Naturvårdsverket anser vidare att det utifrån presenterat underlag är svårt för verket att ta ställning till vissa föreslagna kostnadsposter för ekonomisk säkerhet inom ramen för villkor 31. Detta främst med hänsyn till att föreslagna efterbehandlingsåtgärder utifrån verkets långa erfarenhet av efterbehandlingsfrågor inte anses tillräckliga.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Frida Rudsander.
Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit tekniska

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

handläggare Jeanette Häggrot och Jonny Riise samt miljöjuristen Julia Jourak,
den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:
Havs och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen Västerbotten